

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2020/92

Karar Sayısı : 2020/71

Karar Tarihi : 10/12/2020

R.G.Tarih-Sayısı : Tebliğ edildi.

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: A. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun;

1. 16. maddesinin dördüncü fıkrasının,

2. 30. maddesinin,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109. maddesinin (1) numaralı fıkrasının,

Anayasa'nın 2., 10., 11., 12., 13., 36., 37., 138. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

OLAY: Çek bedellerinin tahsili talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

İtiraz konusu kuralların da yer aldığı;

1. 492 sayılı Kanun'un;

a. 16. maddesi şöyledir:

“Değer esası:

Madde 16- Değer ölçüsüne göre harca tabi işlemlerde (1) sayılı tarifede yazılı değerler esastır. Müdahelenin men'i tescil ve tapu kayıt iptali gibi gayrimenkulün aynına taallük eden davalarda gayrimenkulün değeri nazara alınır.

Gayrimenkulün aynına taallük eden davalarda ecrimisil ve tazminat gibi taleplerde de bulunulduğu takdirde harc, gayrimenkulün değeri ile talebolunan tazminat ve ecrimisil tutarı üzerinden alınır.

Değer tayini mümkün olan hallerde dava dilekçelerinde değer gösterilmesi mecburidir. Gösterilmemişse davacıya tesbit ettirilir. Tesbitten kaçınma halinde, dava dilekçesi muameleye konmaz.

Noksan tesbit edilen değerler hakkında 30 uncu madde hükmü uygulanır.”

b. 30. maddesi şöyledir:

“Noksan tesbit edilen değer üzerinden harcın ödenmesi:

Madde 30- Muhakeme sırasında tesbit olunan değer, dava dilekçesinde bildirilen değerden fazla olduğu anlaşılırsa, yalnız o celse için muhakemeye devam olunur, takip eden

celseye kadar noksan değer üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam olunmaz. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 409 uncu maddesinde gösterilen süre içinde dosyanın muameleye konulması, noksan olan harcın ödenmesine bağlıdır.”

2. 6100 sayılı Kanun'un 109. maddesi şöyledir:

“Kısmi dava

MADDE 109- (1) Talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebilir.

(2) (Mülga: 1/4/2015-6644/4 md.)

(3) Dava açılırken, talep konusunun kalan kısmından açıkça feragat edilmiş olması hâli dışında, kısmi dava açılması, talep konusunun geri kalan kısmından feragat edildiği anlamına gelmez.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında başvuru kararı ve ekleri, Raportör Alparslan KOÇAK tarafından hazırlanan ilk inceleme raporu ve itiraz konusu kanun hükümleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 492 sayılı Kanun'un 16. maddesinin dördüncü fıkrasının, 30. maddesinin ve 6100 sayılı Kanun'un 109. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptallerini talep etmiştir.

4. 492 sayılı Kanun'un 2. maddesi uyarınca dava açılması harca tabidir. Kanun'un 28. ve 55. maddelerine göre dava açılırken karar ve ilam harcının bir kısmı ile başvurma harcı peşin olarak ödenir. Kanun'un 15. ve devamı maddelerinde konusu para olan davalarda yargı harçlarının değer ölçüsüne göre nispi esas üzerinden alınacağı belirtilmiştir. Harca esas dava değerini ise dava edilen alacak tutarı oluşturur. Bu itibarla kısmi eda davalarında bu değer edaya konu değer olup talep konusu olmayan fazla kısım ile ilgili olarak harç talep edilemez.

5. Bakılmakta olan dava ise kısmi alacak davası olup dava konusu değere göre belirlenen peşin nispi harcın tamamı ödenmiş durumdadır. Dolayısıyla Kanun'un eksik harcın tamamlanmasını düzenleyen, itiraz konusu 16. maddesinin dördüncü fıkrası ile ve 30. maddesinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Bu itibarla anılan madde ve fıkra ile ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

6. 6216 sayılı Kanun'un "*Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi*" başlıklı 40. maddesinde Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurulara ilişkin uyulması gereken kurallar düzenlenmiştir.

7. Söz konusu maddenin (1) numaralı fıkrasında bir davaya bakmakta olan mahkemenin, bu davada uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda, bu fıkra da sayılan belgeleri dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine göndereceği belirtilmiştir. Anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında ise *açık bir şekilde dayanaktan yoksun* veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvurularının Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedileceği hükme bağlanmıştır.

8. İtiraz başvurusunun açıkça dayanaktan yoksun olması, başvurunun gerekçesiyle yakından ilgilidir. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. Taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir.

9. 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırılığın temellendirildiği gerekçeli başvuru kararında Anayasa'ya aykırı olduğu değerlendirilen kuralların Anayasa'nın hangi maddelerine, hangi nedenlerle aykırı olduğu ayrı ayrı ve gerekçeleriyle birlikte açıkça gösterilmelidir. Bunun yanı sıra gerekçenin hem iptali talep edilen kuralın hukuki niteliğiyle hem de aykırı olduğu ileri sürülen Anayasa hükümleriyle detaylı bir incelemeye gerek olmaksızın, ilk bakışta anlaşılabilen uyumsuzluğunun bulunmaması gerekir. Bu durum, kuralların Anayasa'ya aykırılığı yönünde oluşan kanaatin ortaya konulmasında ve temellendirilmesinde takip edilmesi gereken bir zorunluluktur.

10. Anayasa'ya aykırılığın denetiminde gerekçe ile bağlı olunmaması Anayasa'ya aykırılık için ileri sürülen gerekçenin makul bir temele dayanması zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Esasen gerekçe ile bağlı olmama durumu, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kuralla çeliştiği düşünülen Anayasa hükümleriyle sınırlı bir denetim yapılmamasını, başka bir deyişle hem soyut hem de somut norm denetiminde kuralın Anayasa'ya aykırılığı incelenirken Anayasa'nın tamamının dikkate alınmasını ifade eder. Bu nedenle gerekçenin iptali talep edilen kuralın hukuki niteliğiyle ya da aykırı olduğu kanısına varılan Anayasa hükümleriyle açık uyumsuzluğunun bulunduğu itiraz başvurularında açık bir şekilde dayanaktan yoksunluk durumu ortaya çıkar ve bu durumda 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca başvurunun reddedilmesi gerekir.

11. Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrasında "*Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz*" hükmüne yer verilmiş, 6216 sayılı Kanun'un "*Başvuruya engel durumlar*" başlığını taşıyan 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da aynı hüküm tekrarlanmıştır. Açık bir şekilde dayanaktan yoksunluk nedeniyle verilen ret kararı, işin esasına girilerek verilen kararlardan olmadığından, niteliği gereği aynı kurallar için yeniden yapılacak başvurulara engel oluşturmaz.

12. Açık bir şekilde dayanaktan yoksunluk kararının bu yönü de dikkate alındığında Anayasa'ya aykırılık başvurularında gösterilen gerekçenin hem iptali talep edilen kurallar yönünden hem de Anayasa hükümleri yönünden detaylı bir araştırmaya ihtiyaç olmaksızın anlaşılabilen uyumsuzlukta olmamasına ilişkin şartın daha etkili bir anayasallık denetiminin yapılmasına katkı

sağlayacağı da kuşkusuzdur. Zira bu sayede Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülen kurallarla ilgili daha etkili başvuruların yapılmasına imkân tanınmaktadır.

13. Başvuru kararında özetle; 492 sayılı Kanun'un 16. maddesinin dördüncü fıkrasının, 30. maddesinin ve 6100 sayılı Kanun'un 109. maddesinin (1) numaralı fıkrasının bakılmakta olan davada uygulanmaları hâlinde hukuki bir çelişkinin ortaya çıkacağı ve bu durumun hukuki güvenliği zedeleyeceği gerekçesine yer verilmiştir. 492 sayılı Kanun'un 16. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30. maddesinin bakılmakta olan davada uygulanacak kural olmadığına ilişkin yukarıda belirtilen gerekçelerden ve ulaşılan sonuçtan da anlaşılacağı üzere anılan hükümler arasında iddia edildiği üzere bir çelişkinin varlığından söz edilemeyeceği açıktır. Bu itibarla söz konusu gerekçeye dayalı olarak 6100 sayılı Kanun'un 109. maddesinin (1) numaralı fıkrası yönünden yapılan itiraz başvurusunun açık bir şekilde dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle 6100 sayılı Kanun'un 109. maddesine ilişkin itiraz başvurusunun *açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle* esas incelemesine geçilmeksizin reddi gerekir.

III. HÜKÜM

A. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun;

1. 16. maddesinin dördüncü fıkrasının,
2. 30. maddesinin,

iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu madde ve fıkra ile ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109. maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince açık bir şekilde dayanaktan yoksun olduğundan esas incelemeye geçilmeksizin REDDİNE,

10/12/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Esas Sayısı : 2020/92

Karar Sayısı : 2020/71

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Muammer TOPAL

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Rıdvan GÜLEÇ

Üye

Recai AKYEL

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Selahaddin MENTEŞ

Üye

Basri BAĞCI